20, elk met een eigen door Christus geschonken licht, radicaal opgeheven en uitgeschakeld. Tot drie maal toe (1520, 1834, 1886) heeft de Here onze God Zijn kerken bevrijd van het hiërarchische juk. Nu laat men het zich, op gezag van de leiding, weer rustig oplegen. Wie mee leiding geeft, zoals de schrijver van dit boek, wete toch, wat hij aandurft!

Wie in Zijn kerken Christus alleen wil laten heersen, en daarom alle papale en synodale macht boven de kerken verwerpt, kan niet verder gaan dan het praeiudicium van Calvijn, door de kerken hier te lande in de aanvang der Reformatie principieel aanvaard, al kwamen er in de praktijk misslagen voor. Men zag de grote betekenis van het ratificerings-recht, zoals dat b.v. gezien werd door Festus Hommius, de bekwame bestrijder der Remonstranten, door Dr Kaajan een der sierlijkste leden van de Dordtse Synode genoemd. Hommius zegt: „De besluiten der Conciliën moeten de Kerken niet voorgehouden of opgedrongen worden als bevelen der Overheid en Perzische ordinantiën. Maar de handelingen van het gehouden Concilie moeten aan alle Kerken gezonden worden, opdat ze door haar, naar de regel van Gods Woord, onderzocht, en zo ze bevonden worden daarmee overeen te stemmen, goedgekeurd, en alzo ten laatste van de goedkeurende Kerken, gewillig en eenstemmig, niet tegen haar wil en gedwongen, aangenomen worden. Want de Kerken hebben haar conscientiën aan het oordeel van haar gedeputeerden niet verbonden, noch hun volkomen macht gegeven, in haar naam al wat het zou zijn, te besluiten; maar de conscientiën blijven altijd aan het enige Woord Gods verbonden en wanneer zij bevinden, dat de handelingen en besluiten van de gedeputeerden hiermee overeenstemmen, dan moeten alsdan eerst de Kerken ze voor bondig houden en toestaan."

Een allerzonderlingste redenering geeft de schrijver ten beste bij art. 36 K.O. als hij vraagt: „Is het gezag van de kerkeraad over de gemeente principieel van een andersoortig karakter dan het gezag van de classis over de kerkeraad enz.?" Daarop geeft Ds Jansen ten antwoord: „Dat meent men wel, omdat de lijn niet wordt doorgetrokken van de kerkeraad over de gemeente. Maar dat is een misverstand. Er is hier sprake van de vier kerkelijke samenkomsten. Stond er nu onder de kerkeraad nog een vijfde, n.l. een gemeentevergadering met eigen regeermacht, dan zou het art. moeten luiden: 't zelfde zeggen, dat de kerkeraad heeft over de gemeentevergadering, heeft de classis over de kerkeraad. Maar zulk een gemeentevergadering met eigen regeermacht kent de Schrift niet."

Hier is echter niet alleen het Gereformeerd Kerkrecht, maar ook de logica — sit venia verbo — op hol. De schrijver wil uit art. 36 bewijzen, dat het gezag der meerdere vergaderingen een ambtelijk-bindend karakter draagt, principieel gelijk aan het ambtelijk-bindend gezag dat de kerkeraad heeft over de gemeente. Nu zegt men tot hem: hadt gij gelijk, dan moest er staan: 't Zelfde gezag dat de kerkeraad heeft over de gemeente, heeft de classis over de kerkeraad enz. Maar dat staat er niet. Juist waar het voor U op aan zou komen, dat eerste begin: „'t Zelfde gezag dat de kerkeraad heeft over de gemeente" wordt in 't artikel niet gevonden. Uw stelling gaat dus niet op. — En nu het verbluffende antwoord van Ds Jansen: Ja, maar dat kan ook niet, want de gemeente is geen kerkelijke vergadering!

Ook zou Ds Jansen bewaard zijn gebleven voor de foutieve verklaring van dit artikel, wanneer hij b.v. van 't geen opgemerkt is in „De Ratificeering der besluiten van meerdere vergaderingen", bl. 13—15 en de noten, waar de historie van dit artikel en de betekenis van de term „zeggen" breedvoerig met de stukken wordt aangetoond, voldoende nota had genomen.

We rekenen ons ontslagen van de taak, de onjuiste verklaring van b.v. art. 31, 50, 79 nader te toetsen — dit is al talloze malen geschied, en deze recensie zou bovendien veel te lang worden.

Wie van Ds Jansen's kerkrechtelijke arbeid wil profiteren, gebruike niet deze derde, of de tweede, maar de eerste druk. Deze derde editie is op vitale punten contrair aan de goede orde, in de gemeente van Christus te onderhouden.

P. D.

KERKELIJK LEVEN

OVER DE NAAM DER KERKEN

Blijkens art. 254 der Acta van de Synode van Groningen 1946 is aan de hoge overheid mededeling geschied, dat de kerken, die zich hebben vrijgemaakt van de zondige besluiten der synodes van 1939—1943 en 1943—1946, de aloude grondslag van het aloude kerkverband hebben bewaard, en mitsdien gebleven zijn wat ze waren, n.l. De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zoals uit publicaties in dit blad gebleken is, is er in verband met deze correspondentie met de hoge overheid nogal wat te doen geweest en is van de zijde der synodocraten geponeerd, dat slechts zij recht op genoemde naam zouden hebben, waarbij wij daarvan dan maar afstand zouden moeten doen, door b.v. de postale aanduiding „onderhoudende art. 31 K.O." voortaan als een officiële te gaan beschouwen.

Voor iemand, die nuchter is, lijkt dit geschil, dat nog steeds niet tot een goed einde is gebracht, niet zo verschrikkelijk belangrijk. What's in a name? Dekt de naam altijd het wezen? Is een naam nooit voor verbetering vatbaar? In een bekend rechtsgeding, nl. dat om ons studentencorps, bleek de gedwongen naamsverandering van „Fides quaerit intellectum" in „Fides quadrat intellectum" een verbetering, zonder dat de ware „Fidelen" zichzelf daardoor als lid van een nieuw opgerichte vereniging zijn gaan beschouwen. Zoals zij uitvoerig in hun Almanak 1951 motiveerden, heeft de uitspraak van het Arnhemse Gerechtshof immers hun rechtsgevoel niet kunnen bevredigen. En terecht, nu deze beslissing een onvoldoende feitelijke grondslag vermeldt voor de vraag, welke School de voortzetting is van de voor de scheuring bestaande Theologische Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

En toch mogen wij dankbaar zijn, dat deze nuchterheid de wijsheid niet heeft bedrogen. Want er is in de rechtsgeschiedenis een precedent. En hoewel precedenten wel niet bindend zijn naar Nederlands burgerlijk recht, is hun rechtsgezag toch onmiskenbaar groot en zal het in het algemeen moeite kosten een rechter tot een inzicht te brengen, tegenstrijdig aan dat van vroegere beslissingen. Wat maar gelukkig is in het belang van de rechtszekerheid: Tweeërlei weegsteen is de HERE een gruwel.

In de Doleantie-tijd maakte de Ned. Herv. Gemeente te Zuidland zich vrij van de Synodale Organisatie en besloot daarna haar naam te wijzigen in: Gereformeerde Kerk te Zuidland. Een proces om de goederen volgde, dat ten nadele van de Gereformeerde Kerk werd beslist. De Rechtbank te Rotterdam overwoog bij vonnis van 3 December 1888 W. 5652 o.a. het volgende:

„Overwegende ten aanzien van de naam „Gereformeerde Kerk te Zuidland, dat het desbetreffende besluit (tot naamsverandering, L. R.), gelijk reeds hierboven werd overwogen, in verband stond en een gevolg was van instemming met het kerkeraadsbesluit tot terzijdestelling van de Synodale Organisatie, dat derhalve met die benaming niet kan zijn bedoeld een naamswijziging van de enige te Zuidland bekende doch tot die organisatie behorende en daaronder geblevene Hervormde Gemeente gelijk ten overvloede blijkt uit het op 5 October 1887 door Notabelen der Gereformeerde Kerk genomen, hiervoren medegedeelde besluit, om voor zover de fungerende kerkmeesters waren benoemd vóór de uittreding van de kerkeraad uit het Synodale Kerkverband, tot de benoeming van nieuwe over te gaan;

dat mitsdien bedoelde naam, indien hij enige betekenis heeft, slechts kan geacht worden aan te duiden een buiten dat verband staande nieuwe gemeente, die dan echter ook alleen onder die haar gegeven en haar eniglijk toekomende en onder geen haar vreemde naam in rechte mag optreden."

Bij deze uitspraak valt te letten op de woorden „ten overvloede", waaruit blijkt, dat de naamswijziging na vrijmaking zonder meer reeds reden was om te beslissen, dat de gemeente uit het verband was getreden. Dit was krachtens de organisatie van de Ned. Herv. Kerk niet mogelijk dan met verlies van het recht op de goederen. Gelijk dit ook thans nog het geval is, zowel bij de huidige organisatie van de Ned. Herv. Kerk als bij de wetten in 1944 en volgende jaren van kracht geworden voor de synodocratische verbandsgemeenschap. Hetgeen van die zijde in geschillen met de gereformeerde kerken herhaaldelijk voor de rechter is geponeerd. Door te stellen, dat het verband tot het wezen van de kerk behoort, hetgeen de rechtspraak in Nederland thans vrijwel unaniem heeft ontkend voor de ongedeelde gereformeerde kerken, zoals deze tot 1944 in Nederland bestonden.

Dit laatste, gezien in het licht van de geciteerde uitspraak, geeft grond voor de conclusie, dat de synodocratische gemeenschappen een nieuw kerkgenootschap vormen in de zin van het Nederlands burgerlijk recht, daar zij voor vast en bondig zijn gaan houden, dat het verband tot het wezen van de kerk behoort.

Uit al hetwelk wij de nuchtere en wijze gevolgtrekking mogen maken, dat niet het „What's in a name", doch het „nomen sit omen" hier op zijn plaats is. De naam zij een teken. Het teken van de voortzetting van het aloude gereformeerde kerkverband. Wij mogen eindigen met te constateren, dat deze nuchtere wijsheid gelukkig ook in onze officiële papieren te vinden is, waaruit wij aanhalen:

art. 76 Acta Synode Enschede 1945: „Besloten wordt uitdrukkelijk in de Acta op te nemen, dat de naam onzer Kerken is en blijft: „De Gereformeerde Kerken in Nederland", zonder enige bijvoeging, en dat de distinctie „onderhoudende art. 31 K.O." slechts een onderscheidingsteken is om verwarring te voorkomen, en dus in geen enkel opzicht iets kan of mag praejudiceren."

art. 99 Acta Synode Amersfoort 1948: „De Synode besluit, er bij de kerken op aan te dringen, de toevoeging (onderhoudende art. 31 K.O.) niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken". Mr L. ROELEVELD.

De bibliotheek van wijlen Prof. Schilder

Met dank aan de gevers laat ik hierbij de eerste verantwoording van ontvangen giften volgen:

21 Juli: W. N. te E. f 2,50; H. B. te E. f 10.—; E. C. M. d. B. te R. f 5.—. 22 Juli: N. N. te B. f 1.50; C. v. L. te Z. f 5.—; W. J. V. te R. f 2.50; F. W. te R. f 2.50; J. W. L. te L. f 25.—. 23 Juli: W. A. S. te B. f 1.—; N. N. te R. f 5.—; J. H. te L. f 5.—; M. d. B. te C. f 5.—; R. F. E. te D. f 2.50. 24 Juli: S. O. te F. f 5.40; B. G. te S. f 5.—; J. M. te R. f 5.—; E. J. W. te D. f 2.—. Totaal f 89.90.

Het verblijdt mij, dat aan de eerste oproep reeds gehoor gegeven werd.

Mijn postrekening Nr 50440 beveel ik gaarne voor dit goede doel bij U allen aan!

P. GROEN.

Predikanten-conferentie

De jaarlijkse Conferentie van de predikanten van de Gereformeerde Kerken is vastgesteld op Dinsdag 23 September aanstaande, de dag voorafgaande aan de Schooldag. Aanvang 's morgens 10.30 uur.

Plaats van samenkomst: Grote zaal van het Kerkelijk Gebouw.

Ds Visée zal refereren over het anthropomorphe spreken van de Heilige Schrift.

Willen alle predikanten, van wie het adres anders is dan het Handboek vermeldt, hun juiste adres opgeven aan de secretaris?

Voor het Bestuur:
K. DOORNBOS, secr.

Nagift Orgelfonds

Onder hartelijke dank ontvangen voor 't Orgelfonds f 2.50 van Mevr. M. J. M.-v. P. te Rotterdam.

P. D.

De eenheid der kerk

Vóór de oorlog, zo vertelt Dr G. P. H. Locher in het weekblad „In de Waagschaal", streden de West-Indonesische gemeenten in de Protestantse Kerk voor meer zelfstandigheid, ten einde naar eigen aard hun kerkelijk leven op te bouwen; dit werd haar door de leidinggevende Nederlands sprekende gemeenten belet, wijl zulks de eenheid der kerk zou schaden. Thans zijn de rollen omgekeerd: de Indonesische gemeenten hebben het heft in handen en houden de Nederlands sprekende gemeenten onder de duim; deze mogen geen groter zelfstandigheid ontvangen, anders wordt de eenheid der kerk geschaad.

Deze gang van zaken kan geen verwondering wekken.

Zij, die in blinde ijver de institutaire eenheid najagen mogen bedenken dat in alle kerkelijke gemeenschappen, waar de hiërarchie vaste voet kreeg, de institutaire eenheid betekent: dictaat van de partij, die op 't kussen zit.

Zo, gelijk blijkt, in de Protestantse Kerk van Indonesië.

Zo, trots alle reformatorische concilies, in de Roomskatholieke kerk.

Zo, ondanks bijna anderhalve eeuw protest, in de Ned. Herv. Kerk.

Gelijk dit het voornaamste struikelblok is, door de gebonden kerken opgeworpen, waartegen het „non possumus" van de vrijgemaakte kerken zich richt.

P. D.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Gemeenschap in de arbeid

IV

3. Als humanistisch (liberalistisch en marxistisch), Rooms Katholiek Solidaristisch en Protestants Christelijk ideaal (vervolg).

Als liberalistisch ideaal. Mogelijk is er onder de lezers van ons voorgaande artikel wel iemand geweest, die voor zichzelf een vraagteken geplaatst heeft achter de onderverdeling van ons artikel in dit en het voorgaande nummer, waar wij de idee van de gemeenschap in de arbeid ook aanwezen niet alleen als ideaal van het marxisme, maar ook van de humanistische stroming uit deze en de voorgaande eeuw: het liberalisme. Wanneer men het woord liberalisme hoort, denkt toch menigeen aan alles behalve aan gemeenschap. Het verwijt, dat men terecht of ten onrechte vrij algemeen tot het liberalisme richt, is, dat het zo weinig sociaal en zo sterk individualistisch gericht was en is, ook in zijn nieuwere vormen. Doch welke bezwaren men ook moge inbrengen tegen het liberalisme, en ongetwijfeld zijn er zulke, die ons principiëel zwaar moeten wegen, toch niet dit, dat het sterk egocentrisch gericht alleen het belang van de eigen groep voor ogen zou hebben gehad en geen begrip aan de dag zou hebben gelegd voor het sociale, gemeenschappelijke in het leven van de arbeid. Het is een mistekening van het liberalisme, wanneer men het als volgt afschildert, dat het in de practijk doorgaans naar deze maxime zou hebben geleefd: „als ieder, zonder égards voor de gemeenschap en zonder enige centrale leiding, zijn eigen belang nastreeft, dan resulteert maximale welvaart". Ed. van Cleeff, als aanhanger van de Ordeningsgedachte stellig geen voorstander van het liberalisme, oordeelt bij alle critiek, die hij uitbrengt in zijn studie over het Ordeningsvraagstuk „Sociaal Economische Ordening" (Van Loghum Slaterus' Uitge-